

Тетяна Бойчук,

доктор медичних наук, професор,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Tetyana Boychuk,

Doctor of Medicine, professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

Лілія Войчишин,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Liliyan Voychyshyn,

Candidate of Physical Education and Sport,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

УДК 364.048.6:613.71-057.87**ПОШИРЕННЯ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ У САГІТАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ СЕРЕД
УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ****DISTRIBUTION WITH VIOLATION OF POSTURE IN THE SAGITTAL PLANE
AMONG THE STUDENTS OF MINING SCHOOL AGE CARPATHIANS REGION**

У статті представлений аналіз результатів поширення порушень постави у сагітальній площині серед учнів старшого шкільного віку, проведеного в гірських і рівнинних районах Карпатського регіону.

Ключові слова: учні, гірська школа, порушення постави, сагітальна площина.

The article presents an analysis of the distribution of disorders of posture in the sagittal plane among students of mining school age, conducted in mountainous and lowland areas of the Carpathian region.

Key words: students, mining school, posture, sagittal plane.

В статье представлен анализ результатов распространения нарушений осанки в сагиттальной плоскости среди учеников старшего школьного возраста, проведенного в горных и равнинных районах Карпатского региона.

Ключевые слова: ученики, горная школа, нарушения осанки, сагиттальная плоскость.

Постановка проблеми. Сьогодні в 27 районах Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей у школах зі статусом гірських навчається близько 130 тисяч учнів. У Івано-Франківській області у районах, що мають статус гірських, функціонують 225 з 697 загальноосвітніх шкіл [3].

Карпатський регіон відноситься до ендемічної зони України, а проблема йодного дефіциту є глобальною для його населення, зокрема для дітей і підлітків [4, 8, 9]. За статистичними даними, до 99% дітей до 6 років, 80-95% дітей 7-14 років і підлітків 15-17 років та 50-60% дорослих мають захворювання щитоподібної залози, що приводять до погіршення функціонального стану організму, зокрема ОРА [4, 8].

За результатами наукових досліджень морфо-функціональних відхилень та хронічних захворювань, більшістю авторів встановлено, що у дітей, які проживають і навчаються у сільських школах гірської місцевості, перше місце займають відхилення кістково-м'язової системи (28,6 %); друге місце - органів травлення (16%), ока та його додаткового апарату (16,4%); третє - хвороби системи кровообігу (12,8%). Найрозповсюдженішими порушеннями кістково-м'язової системи є сколіотична хвороба (до 20%), а також порушення постави у фронтальній і сагітальній площинах [7, 10]. Проблема порушень постави у учнів Карпатського регіону

залишається надзвичайно актуальною у медичній, педагогічній і реабілітаційній практиці та потребує подальшого осмислення, вивчення, наукового й експериментального обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень та публікації. Незважаючи на значні здобутки у даному напрямі, стан захворюваності опорно-рухового апарату у школярів загальноосвітніх навчальних закладів залишається нагальною проблемою в усіх регіонах України, зокрема у районах зі статусом гірських [1, 2]. Так, за даними аналізу щорічних звітів профілактичних оглядів дітей ортопедичними службами України, за останні десять років кількість людей з порушеннями постави збільшилась у п'ять разів, а кількість тих, хто підлягає лікуванню і направляється у спеціалізовані заклади, сягає майже 10 тисяч осіб щороку [4].

Метою дослідження було проведення порівняльної характеристики розповсюдженості порушень постави у сагітальній площині серед учнів старшого шкільного віку гірських та рівнинних шкіл Карпатського регіону.

Виклад основного матеріалу та аналіз отриманих наукових результатів. Епідеміологічне дослідження проводили у 8-ми районах Івано-Франківської області. З них у 5-ти районах, а саме Верховинському, Косівському, Надвірнянському, Богородчанському і Рожнятівському, обстежували учнів шкіл, які мають статус гірських. У інших 3-х районах обстежували учнів, які є мешканцями рівнинних територій (рис. 1).

Всього під час виконання дослідження обстежено 659 учнів 16-17 років, які навчаються в гірських школах (53,4%) і 307 дівчат (46,6%).

У рівнинних регіонах обстежено 219 учнів такого ж вікового діапазону, серед яких було 111юнаків (50,7%) і 108 дівчат (49,3%) (рис. 2).

Розповсюдженість порушень постави у сагітальній площині серед обстежених учнів - мешканців гірських і рівнинних регіонів - наочно зображено на рис 3.

Порушення постави виявили у 478 учнів старших класів гірських районів Українських Карпат (72,5% від загальної кількості обстежених учнів - мешканців гірських районів). Серед них було 256 юнаків (53,6%) і 222 дівчини (46,4%).

У рівнинних школах результати обстеження були наступними. Порушення постави виявлено всього у 94 учнів, що складає 42,9% від загальної кількості обстежених у цих школах. Серед цих учнів було 37 (39,4%) юнаків і 57 дівчат (60,6%).

Статистичні відмінності показників розповсюдженості порушень постави у сагітальній площині серед обстежених учнів гірських і рівнинних регіонів були достовірними.

Таким чином, нами встановлена значно більша розповсюдженість порушень постави у сагітальній площині серед учнів гірських шкіл карпатського регіону у порівнянні з учнями - мешканцями рівнинних районів (72,5% проти 42,9%, $p < 0,05$).

В подальшому нами було проведено вивчення поширеності різних видів порушень постави у сагітальній площині в учнів гірських шкіл, що наочно зображено на рис 4.

■ Гірські райони Івано-Франківської області, у яких проводились обстеження учнів на предмет виявлення порушень постави у сагітальній площині
 ■ Рівнинні райони Івано-Франківської області, у яких проводились обстеження учнів на предмет виявлення порушень постави у сагітальній площині

Рис. 1. Карта районів Івано-Франківської області

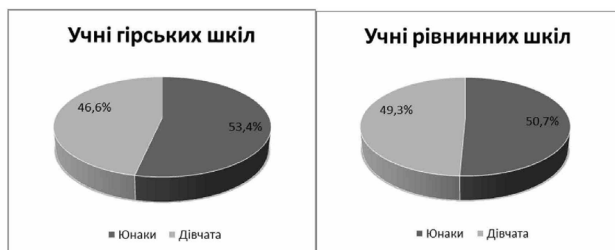

Рис. 2. Розподіл обстежених учнів за гендерною ознакою

Рис. 3. Питома вага учнів з порушеннями постави у сагітальній площині в гірських і рівнинних школах

Згідно наших даних, найбільше розповсюдженими серед учнів гірських шкіл є вади постави сутулість (виявлена у 29,2% учнів), кругла спина (виявлена у 26,4% учнів), кругло-ввігнута спина (виявлена у 22,7% учнів), плоска спина (виявлена у 20,5% учнів). Вада постави плоско-ввігнута спина була притаманна всього для 0,7% обстежених, плоско-випукла спина – для 0,5% учнів.

Структура виявлених порушень постави залежно від району проживання приведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура порушень постави у сагітальній площині по гірських районах, (%)

Район	Верховинський	Косівський	Надвірнянський	Рожнятівський	Богородчанський
Сутулість	29,7±1,2* ·	28,6±2,3* ·	27,2±1,4* ·	31±1,2* ·	29,6±1,7* ·
Кругла спина	26,3±1,4* ·	24,8±1,8* ·	30,4±1,8* ·	26,3±1,4* ·	24,2±1,9* ·
Кругло-ввігнута спина	25±1,3* ·	23,9±2,1* ·	19,7±2,4* ·	21,7±1,3* ·	23,2±2,4* ·
Плоска спина	17,9±2,3* ·	21,8±1,1* ·	21,4±2,1* ·	19,9±2,3* ·	21,7±1,3* ·
Плоско-ввігнута спина	0,4±0,7	0,7±0,4	0,8±0,8	0,8±0,3	0,9±0,4
Плоско-випукла спина	0,7±0,9	0,2±1,3	0,5±1,4	0,3±0,5	0,4±0,6
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Примітка: * - зміна показника достовірна у порівнянні з питомою вагою вади постави плоско-ввігнута спина;
· - зміна показника достовірна у порівнянні з питомою вагою вади постави плоско-випукла спина

В усіх гірських школах у структурі порушень постави у сагітальній площині найбільшу питому вагу мали вади постави сутулість і кругла спина, кругло-ввігнута спина, плоска спина.

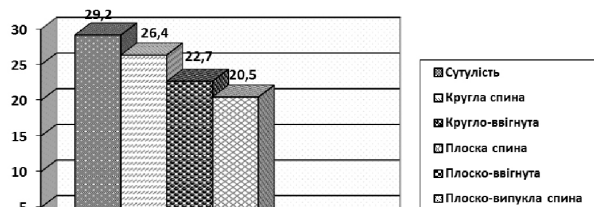

Рис. 4. Частота виявлення різних видів порушень постави в учнів гірських шкіл Карпатського регіону, %

Так, наприклад, вади постави сутулість і кругла спина склали від 53,4% від усіх виявлених порушень постави у сагітальній площині у Косівському районі до 57,6% у Надвірнянському районі. Поширеність вади постави кругло-ввігнута спина була найменшою у Надвірнянському районі (19,7%) і найбільшою – у Верховинському. Різниця розповсюдженості вади постави плоска спина складала 17,9-21,8%, і була максимальною у Косівському районі і мінімальною у Верховинському районі. Питома вага вад постави плоско-ввігнута і плоско-випукла спина, виявлених в усіх гірських школах, була вірогідно меншою і складала відповідно від 0,4% до 0,9% і від 0,2% до 0,7%.

Висновки. На підставі результатів епідеміологічного

дослідження, проведеного в різних районах Івано-Франківської області, встановлено значно більшу поширеність порушень постави у сагітальній площині серед учнів старших класів гірських шкіл у порівнянні з їх ровесниками, які мешкають у рівнинних регіонах (72,5% проти 42,9%, $p < 0,05$). Найбільше розповсюдженими серед учнів гірських шкіл є вади постави сутулість, кругла спина, кругло-ввігнута спина, плоска спина.

1. Барабой В.А. Неспецифическая резистентность организма и влияние условий высокогорья / В.А. Барабой, Д.А. Сутковой // Адаптация и резистентность организма в условиях гор. – Киев : Наук. думка, 1986. – С. 96-105.
2. Грицуляк Б. Особливості демографічної ситуації та стан зобної ендемії в учнів гірських шкіл Верховинського району Івано-Франківської області / Б. Грицуляк, М. Миколайський // Гірська школа Українських Карпат. – 2006. – №1 – С. 102-105.
3. Жилка Н.Я. Здоров'я дітей в Україні / Н.Я. Жилка // Матеріали Всеукраїнського форуму [«Здоров'я дітей – майбутнє України»]. – К. : Основи здоров'я та фізична культура. – 2007. – С. 4-22.
4. Йододефіцитні захворювання: діагностика, профілактика та лікування / Паньків В.І., Тронько М.Д., Боцюрко І.Г., Марков В.В. // Методичні рекомендації. – Київ, 2003. – 73 с.
5. Миколайський М. Особливості фізичного розвитку сільських учнів гірської школи Українських Карпат / М. Миколайський // Гірська школа Українських Карпат. – 2006. – №1 – С. 110-114.
6. Неділько В.П. До питання організації оздоровлення часто хворюючих дітей в умовах школи / В.П. Неділько, Т.М. Каменська, С.А. Руденко // Перинатологія та педіатрія. – 2007. – № 2 (30). – С. 101-104.
7. 144. Неділько В.П. Стан фізичного здоров'я дітей шкільного віку та шляхи його підвищення / В.П. Неділько, Т.М. Камінська, С.А. Руденко, Л.П. Пінчук // Перинатологія та педіатрія. – 2009. – № 2. – С. 72-74.
8. Паньків В.І. Стан зобної ендемії в Українських Карпатах. Профілактика та лікування ендемічного зобу / В.І. Паньків // Перинатологія та педіатрія. – 2002. – № 1. – С. 72-73.
9. Попова Т.В. Розробка методу постійного телемедичного спостереження для дітей та підлітків з порушеннями постави та його ефективність / Т.В. Попова, А.В. Владзимирський, Т.М. Голубева // Український журнал телемедицини та медичної телематики. – 2010. – Т. 8. – № 1.
10. Попова Т.В. Сучасний погляд на проблему діагностики порушень постави у дітей та підлітків / Т.В. Попова, А.В. Владзимирський // Травма. – 2010. – Т. 11. – № 5.